

2018

Toimenpide- ehdotukset

*Porvoon liikuntapalveluiden
kehittämiseen*

**Toimenpide-ehdotukset Porvoon
liikuntapalveluiden kehittämiseen**

RAPORTTI

Anton Ahonen, Piia Pöyhönen & Anni Polari

2018

Urhes
LIKUNTASUUNNITTELU

Sisällys

Esipuhe.....	4
---------------------	----------

Missä olemme nyt.....	5
------------------------------	----------

Päiväkoti- ja esikouluikäiset.....	6
------------------------------------	---

Kouluikäiset.....	8
-------------------	---

Aikuiset.....	11
---------------	----

Seuratoiminta.....	15
--------------------	----

Toimenpide-ehdotukset.....	18
-----------------------------------	-----------

Liikuntatoimen palvelutuotantomallin uudistaminen.....	19
--	----

Liikuntapaikkojen modernisointi.....	25
--------------------------------------	----

Terveysliikuntapalveluiden kehittäminen.....	28
--	----

Liikuntatoimen viestintä ja saavutettavuus.....	31
---	----

Vapaan kansalaistoiminnan ja yksityisten toimijoiden toimintaedellytykset.....	34
---	----

Lähitulevaisuuden trendien mahdollisuudet.....	36
--	----

Esipuhe

Hanke porvoolaisten liikuntakäyttämisen selvittämiseksi sekä kaupungin liikuntapalveluiden kehittämiseksi käynnistettiin talvella 2018. Tavoitteena oli tuottaa tietoa paikallisesta liikuntakulttuurista ja luoda toimenpide-ehdotukset selvitysten pohjalta.

Porvoo on valtakunnallisesti mitattuna hyvinvoivaa seutua niin terveystyöskäytämisen kuin taloudellistenkin edellytysten näkökulmasta. Porvoolaisten liikuntaedellytykset ovat hyvät ja tämä tuli esille selvityksissä myös asukkaiden itsensä sanomana. Porvoon lähtökohtana liikuntapalveluiden ja yleisesti ottaen asukkaiden hyvinvoinnin kehittämisessä ei tulisikaan olla valtakunnallisten keskiarvojen saavuttaminen, vaan edelläkävijyyden tavoittelu 2020-luvulla.

Kevään 2018 aikana Porvoossa toteutettiin yhteensä neljä erillistä kyselyä, joilla hankittiin tietoa eri ikäisten porvoolaisten liikuntakäyttämisestä sekä liikuntaseurojen toiminta-edellytyksistä. Kyselyihin vastasi kaiken kaikkiaan noin 3 000 porvoolaista. Syksyllä 2018 kokonaisnäkemystä syvennettiin seurojen edustajien, virkamiesten ja kaupunginvaltuutettujen haastatteluilla.

Tässä asiakirjassa pääset tutustumaan selvitysten tuloksiin sekä toimenpide-ehdotuksiin liikuntapalveluiden kehittämiseksi 2020-luvulla. Aluksi käymme ikäryhmittäin läpi selvitysten tuloksia sekä tarkastelemme seurakyselyn antia. Asiakirjan lopussa esitellään kuuden pääteemankautta toimenpide-ehdotukset, joiden päämääränä on liikuntapalveluiden kehittäminen vuoteen 2030 asti.

Selvitysten toteutuksesta ja tässä asiakirjassa esitettyjen toimenpide-ehdotusten laadinnasta on vastannut Urhes Oy.

Missä olemme nyt

Porvoolaiset ovat fyysisesti aktiivisempia ja harrastavat liikuntaa hieman enemmän kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Suurimpana haasteena Porvoosakin on asukkaiden vähäinen arkiliikunnan määrä, joka vaikuttaa jo kaikkein nuorimpiinkin asukkaisiin.

Vähäinen fyysinen aktiivisuus on haasteena kaiken ikäisillä porvoolaisilla. Esimerkiksi alle kouluikäisistä 20 prosenttia täyttää terveysliikunnan suositukset. Terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien osuus on suurin peruskoululaisten keskuudessa, joista 30 prosenttia täyttää suositukset. Seuraharrastaminen ei enää nykyisin välttämättä takaa riittävää fyysistä aktiivisuutta. Peruskoululaisista parhaimmillaan 65 prosenttia ikäluokasta harrastaa urheiluseurassa, mutta vain 30 prosenttia ikäluokasta liikkuu terveytensä kannalta riittävästi.

Porvoolaiset ovat kuitenkin poikkeuksellisen tyytyväisiä kaupunkinsa liikuntapalveluihin ja -mahdollisuuksiin. Liikuntapaikkaverkosto on kattava ja asukkaat arvioivat liikuntapaikat hyväksi. Erityisen tyytyväisiä asukkaat ovat liikuntapalveluiden tarjontaan ja ohjattujen ryhmien laatuun.

Selvitysten perusteella tiedotus liikuntapalveluista ja -mahdollisuuksista sekä asukkaiden kokemana heikko osallisuus päätöksenteossa ovat akilleenkantapäänä. Haja-asutusalueilla kevyen liikenteen väylästä puuttuminen tai sen huono kunto rajoittavat monien arki- ja hyötyliikkumista.

Vähäisen liikkumisen keskeisimmät syyt löytyvät kuitenkin asukkaiden sisäisistä tekijöistä, jotka juontavat juurensa laajempiin yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin kehityslinjoihin.

Päiväkoti- ja esikouluikäiset

Päiväkoti- ja esikouluikäisten kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä, johon vastaamiseen lasten vanhempia kannustettiin varhaiskasvatuksen yksiköistä jaetuilla saatekirjeillä. Kyselyyn vastasi 351 vanhempaa.

Fyysinen aktiivisuus

Terveysliikunnan suositusten mukaan alle kouluikäisen lapsen tulisi liikkua vähintään kolme tuntia päivässä. Porvoolaisista 3–7-vuotiaista lapsista suosituksen mukaisesti liikkuu vajaa viidesosa. Reilulla 40 prosentilla lapsista päivittäinen liikuntasuositus ei täyty lainkaan tai täyttyy vain muutamana päivänä viikossa. Fyysiseen aktiivisuuteen ovat selkeimmin yhteydessä lapsen ikä ja vanhempien tulotaso.

Suurin osa vanhemmista arvioi lapsensa liikkuvan terveytensä kannalta riittävästi, vaikka selvityksen perusteella ainoastaan 20 prosentin kohdalla fyysinen aktiivisuus on riittävällä tasolla. Riittämättömäksi liikkumisen arvioi hieman yli kymmenesosa. Syiksi alhaiseen liikunta-aktiivisuuteen nimetään tavallisimmin vanhemman omaan aktiivisuuteen ja jaksamiseen liittyviä syitä.

Lasten ajanviettotavat

Päiväkoti- ja esikouluikäiset viettävät vapaa-ajallaan keskimäärin 7,5 tuntia viikossa aktiivisten ulkoleikkien, 5,1 tuntia aktiivisten sisäleikkien ja 2,2 tuntia ohjatun liikunnan parissa. Päiväkoti- ja esikoulumatkoihin kävellen tai pyöräillen kuluu keskimäärin 1,4 tuntia. Istumiseen käytetyn ajan keskiarvo on puolestaan 6,4 tuntia viikossa.

Poikalapset viettävät aikaansa hieman enemmän aktiivisissa ulkoleikeissä ja tyttölapset aktiivisissa sisäleikeissä. Tytöt istuvat lisäksi hieman poikia enemmän. Aktiiviset sisäleikit ovat jonkin verran yleisempiä pienempien lasten keskuudessa ja ulkoleikit vastaavasti vanhempien lasten. Ohjattuun liikuntatoimintaan käytetään eniten aikaa 7-vuotiaiden joukossa ja aktiivisiin päiväkotijä esikoulumatkoihin 6-vuotiaiden keskuudessa. Istumiseen viikoittain käytetty aika lisääntyy mitä vanhemmasta lapsesta on kyse.

Ohjattu liikuntatoiminta

Ohjattua liikuntaa harrastetaan yleisimmin urheiluseuroissa, joissa liikkuu 43 prosenttia alle kouluikäisistä. Pojat osallistuvat tyttöjä hieman useammin urheiluseuratoimintaan. Lisäksi urheiluseurassa harrastetaan liikuntaa sitä enemmän, mitä vanhemmasta lapsesta on kyse. 7-vuotiaista lapsista 72 prosenttia, 5-vuotiaista 48 prosenttia ja 3-vuotiaista yhdeksän prosenttia harrastaa liikuntaa seurassa.

Tärkeimmät liikuntapaikat

Päiväkoti- ja esikouluikäisten tärkeimmät liikuntapaikat löytyvät omasta kotipihaista ja kodin lähiympäristöstä. Myös luontoympäristöjä ja leikkipaikkoja ja -puistoja käytetään runsaasti. Liikuntapaikkojen käyttö pääsääntöisesti lisääntyy lapsen vanhetessa. Ainoana poikkeuksena ovat leikkipaikat ja -puistot, joita käyttävät päivittäisellä tasolla eniten 3–4-vuotiaat.

Tyytyväisyys liikuntaedellytyksiin

Päiväkoti- ja esikouluikäisten vanhemmat ovat hyvin tyytyväisiä Porvoon liikkumisympäristöihin. Liikuntapaikoista tyytyväisimpiä ollaan uimahalliin, päiväkotien pihoihin sekä leikkipaikkoihin ja -puistoihin. Tyytymättömyimpiä ollaan asuinalueen lähiympäristöön ja lähiliikuntapaikkoihin. Erityisesti o6200-alueella asuvat ovat keskimääräistä tyytymättömyimpiä edellä mainittuihin liikuntapaikkoihin sekä päiväkoti- ja esikoulupihoihin.

Vanhemmista suurin osa (75 %) on kokonaisuudessaan tyytyväisiä Porvoon liikuntamahdollisuuksiin alle kouluikäisille. Parhaimmaksi liikuntamahdollisuudet koetaan Gammelbackan alueella asuvien keskuudessa.

Toivotut liikuntapaikat ja -palvelut

Liikkumisympäristöihin liittyen vanhemmat toivovat erityisesti leikkipuistojen ja puistoalueiden kehittämistä. Muista liikuntapaikoista kehittämisedotuksia keräävät esimerkiksi luistelukentät ja -kaukalot, kevyen liikenteen väylät ja urheilu- ja pallokentät. Kehittämistoiveita kohdistuu myös päiväkotien ja esikoulujen liikuntaolosuhteisiin.

Liikuntapalveluiden osalta vanhemmat toivovat erityisesti matalan kynnyksen harrastustoimintaa ja mahdollisuutta tutustua eri lajeihin. Kehittämistoiveita kohdistuu myös liikuntaryhmien hinnoitteluun, liikuntapalveluiden saavutettavuuteen ja perheliikunnan palveluihin. Eri liikuntaryhmistä ja -harrastuksista toivotuimpia ovat voimistelu, uimakoulut, palloilulajit ja tanssi.

Kouluikäiset

Koululaisten liikuntakysely kohdistettiin kaikkien Porvoon oppilaitosten 3. luokan ja sitä ylempien luokkien oppilaille. Kyselyyn vastasi yhteensä 1 893 porvoolaista lasta ja nuorta. Vastauksia saatiin 22 eri koululta ja suurin osa vastauksista tuli ala- (57 %) ja yläkoululaisilta (41 %).

Fyysinen aktiivisuus

Ala-asteikäisten terveysliikuntasuositus on 1,5 tuntia liikuntaa päivässä. Porvoossa suosituksen mukaisesti liikkuu 30 prosenttia alakoululaisista. Yläkoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden terveysliikuntasuositus on tunti liikuntaa päivässä. Tämän verran liikkuu 28 prosenttia yläkoululaisista.

Selvityksen perusteella porvoolaisten koululaisten fyysinen aktiivisuus väheni yläkoulusta lukioon/ammattikouluun siirryttäessä. Kun ala- ja yläkoululaisista vajaa kolmannes liikkui päivittäin terveystensä kannalta riittävästi niin lukio-/ammattikouluikäisten osalta vastaava osuus oli tytöillä 14 prosenttia ja pojilla 8 prosenttia. Erityisen huolestuttava tilanne on kaikilla luokka-asteilla näiden oppilaiden kohdalla, joilla suositus toteutuu vain 0-2 päivänä viikossa. Käytännössä näillä lapsilla ja nuorilla viikoittainen liikuntamäärä koostuu ainoastaan koululiikunnasta.

Liikunnan harrastamisen ryhmät

Omatoiminen liikkuminen yksin tai kavereiden/perheen kanssa on kaikkein yleisintä. Urheiluseuroissa liikkuminen sen sijaan jakoi koululaiset kahtia. Lähes päivittäin urheiluseurassa liikkuu 26 prosenttia vastaajista, kun taas 34 prosenttia koululaisista ilmoitti, ettei liiku koskaan urheiluseurassa. Urheiluseuroissa harrastaminen vähenee selvästi 7. luokalta ylemmille luokille siirryttäessä. Koulun liikuntakerhoihin ja kaupungin järjestämiin liikuntaryhmiin ei suurin osa vastaajista osallistu lainkaan. Liikuntakerhoihin osallistutaan innokkaimmin Kerkkoon ja Albert Edelfeltin alakouluissa ja Linnaojen yläkoulussa. Jalkapallo, voimistelu ja aktiviteettipuisto ovat selvästi toivotuimmat harrastukset, yläkoulu- ja lukioikäisillä myös moottoriurheilu.

Liikunnan harrastamista rajoittavat tekijät

Kaikilla kouluasteilla liikunnan harrastamista rajoittaa useimmin ajanpuute, harrastamisen kalleus ja jaksamisen puute. Edellä mainitut tekijät rajoit-

tavat reilun kolmanneksen harrastamista vähintään jonkin verran. Ulkoisista tekijöistä liikuntapaikkojen kaukainen sijainti ja liikuntapaikkojen kunto rajoittavat jonkin verran noin kolmasosan liikkumista.

Liikuntapaikkojen käyttö

Liikuntapaikoista kevyen liikenteen väylä on kaikkein suosituin. Päivittäisessä tai useita kertoja viikossa tapahtuvassa liikkumisessa myös hiekkaturmi- ja tekonurmikentät, liikuntasalit, metsät ja ulkoilureitit ja -alueet ovat suosittuja. Avoimissa kysymyksissä koululaiset toivovat liikuntapaikoista erityisesti uusia urheilu- ja pallokenttiä sekä aktiviteettipuistoa ja Kolehallin kunnostusta.

Koulupihat

Koulupihojen liikuntaolosuhteisiin alakoululaiset ovat selvästi yläkoulu- ja lukioikäisiä tyytyväisempiä. Alakoululaisista 84 prosenttia on vähintään melko tyytyväisiä, mutta tyytymättömyys kasvoi tasaisesti siirryttäessä 3. luokalta ylöspäin. Kun kolmasluokkalaisista koulupihaan tyytymättömiä on viisi prosenttia, on kuudesluokkalaisissa tyytymättömiä jo reilu neljännes vastaajista. Yläkoululaisista liikuntaolosuhteet melko tai erittäin huonona kokee jopa 66 prosenttia.

Myös koulujen välillä on isoja eroja. Parhaimmat arviot annettiin Hammarin, Kerkkoon, Kevätkummun ja yläkouluista Albert Edelfeltin koulupihoille. Heikoimmaksi arvioitiin Tolkkisten ja Näsen skolanin pihat.

Koulujen pihoille toivotaan erityisesti jalkapallo- ja nurmikenttää sekä uusia liikuntavälineitä, kuten trampoliineja, kiipeilytelineitä ja pallopelivälineitä. Yläkoululaisten ja lukiolaisten toiveet liikuntavälineistä eroavat selvästi alakoululaisten toiveista. Kaikkein toivotuimpia liikuntavälineitä ovat pallopeleihin liittyvät varusteet.

Koulumatkat

Koululaisista yli puolet kulkee koulumatkansa kävellen tai pyöräillen ympäri vuoden. Kulcutapa on vahvasti yhteydessä koulumatkan pituuteen. Kun koulumatkaa on enemmän kuin viisi kilometriä, kulkee suurin osa koululaisista matkansa moottoriajoneuvon kyydillä. Asuinalueiden välillä ilmenee selkeitä eroja, sillä esimerkiksi keskustan alueella ja Hamarissa lähes 90 prosenttia koululaisista kulkee koulumatkansa lihasvoimin, kun taas Porvoon itäisellä alueella vastaava luku on 31 prosenttia.

Välitunti liikunta

Alakoululaisilla on kaikilla tai useimmilla välitunneilla mukana liikuntaleikkejä (44 %), kävelyä (46 %) tai pallopelejä (38 %). Silloin tällöin edellä mainittuja aktiviteetteja harrastaa 70–92 prosenttia vastaajista. Mobiililaitteiden käyttö on vielä melko vähäistä.

Yläkouluikäisillä liikuntaleikit ja pallopelit ovat silloin tällöin mukana enää noin kolmanneksella. Välitunnit kuluvat istuen, seisten tai kävellen ja usein sisätiloissa. Mobiililaitetta välitunnilla käyttää peräti 97 prosenttia yläkouluilaisista ainakin silloin tällöin.

Tyytyväisyys liikuntapalveluihin

Suurin osa koululaisista on vähintään melko tyytyväisiä Porvoon tarjoamiin liikuntamahdollisuuksiin. Alakoululaiset ovat tyytyväisimpiä liikuntamahdollisuuksiin, sillä noin 90 prosenttia vastaajista kokee mahdollisuudet melko tai erittäin hyväksi. Yläkouluilaiset ovat hieman kriittisempiä ja heissä on puolet vähemmän erittäin tyytyväisiä vastaajia. 9. luokkalaisista vain 12 prosenttia koki liikuntamahdollisuuksia olevan erittäin paljon. Tyytymättömyys lisääntyikin melko tasaisesti peruskoulun luokilla ylöspäin siirryttäessä. Eniten parannettavaa nähdään Saksala-Suomenkylässä ja Porvoon itäisellä alueella.

Viestintä

Yläkoulu- ja lukio/ammattikouluikäisiltä vastaajilta kysyttiin, mitä kautta he haluaisivat ensisijaisesti saada tietoa Porvoon liikuntamahdollisuuksista. Lähes puolet vastaajista toivoo saavansa tietoa ensisijaisesti sosiaalisen median kautta. Tietoa liikuntapalveluista ja -paikoista toivotaan välitetävän myös koulun (38 %), kuten liikunnanopettajien tai terveydenhoitajien kautta. Lisäksi kunnan nettisivujen kautta tieto saavuttaisi yli kolmasosan nuorista. Kaupungin palvelupiste Kompassia, sähköpostia ja ilmoitustauluja koululaiset eivät pidä kovin hyvinä tiedotuskanavina.

Aikuiset

Satunnaisotantana toteutettuun täysi-ikäisten liikuntakyselyyn vastasi 489 porvoolaista. Kyselyyn vastanneista 56 prosenttia oli naisia ja 44 prosenttia miehiä. Ikäjakaumaltaan vastaajat edustivat laajasti eri ikäryhmiä ja otos vastasi suhteiltaan melko hyvin Porvoon väestöjakaamaa.

Fyysinen aktiivisuus

Terveysliikuntasuosituksen mukaan aikuisen (18–64-vuotiaan) tulisi harrastaa viikossa 2 t 30 min reipasta tai 1 t 15 min raskasta kestävyysliikuntaa sekä vähintään kaksi kertaa lihaskuntoliikuntaa. Porvoolaisten antamien omien arvioiden perusteella vähintään kahdesti viikossa puolen tunnin ajan vähintään lievästi hengästyen liikkuu 80 prosenttia. Suhteellisesti suurin osa vastaajista (40 %) ilmoitti liikkuvansa 2–3 kertaa viikossa, mikä parhaimmassa tapauksessa voi täyttää terveysliikuntasuositukset.

Viikoittaiseen liikkumiseen määrään vaikuttaa erityisesti elämäntilanne. Kahdesti viikossa liikuntaa harrastavien suhteellinen osuus on selkeästi alhaisin työttömien keskuudessa. Työttömistä 56 prosenttia ilmoittaa liikkuvansa vähintään kahdesti viikossa, kun opiskelijoiden ja ansiotyötä tekevien vastaava luku on 80 prosenttia. Eläkeläisistä samaan liikuntamäärään ylittää 85 prosenttia.

Kuntoliikunnan ja urheilun harrastaminen

Varsinaista kuntoliikuntaa tai urheilua useita tunteja viikossa harrastaa 25 prosenttia vastaajista, mikä on linjassa valtakunnallisten tulosten kanssa. Kuitenkin kansa-, keski- tai peruskoulun käyneistä vastaajista 95 prosenttia ilmoitti rasittavansa itseään korkeintaan kevyesti vapaa-aikanaan. Ainoastaan viisi prosenttia heistä kertoi harrastavansa kuntoliikuntaa tai urheilua. Yli 50 000 euroa vuodessa ansaitsevista 53 prosenttia harrastaa kuntoliikuntaa tai urheilua useita kertoja viikossa. Ero on selkeä verrattuna erityisesti 10 000–20 000 euroa ansaitseviin, joissa vastaava osuus on ainoastaan seitsemän prosenttia.

Liikunnan harrastamista rajoittavat tekijät

Liikunnan harrastamista vaikeuttavat eniten laiskuus, väsymys ja ajanpuute. Esimerkiksi laiskuus rajoittaa vähintään jonkin verran 67 prosenttia

vastaajista. Terveydelliset syyt, vähäinen kiinnostus liikuntaa kohtaan, harrastuskaverin puute ja taloudelliset syyt rajoittavat liikkumista vähintään kolmasosalla vastaajista. Ajanpuute rajoittaa erityisesti nuorten aikuisten liikkumista ja terveydelliset syyt yli 75-vuotiaiden liikkumista.

Ulkoiset tekijät rajoittavat kuntalaisten liikkumista sisäisiä tekijöitä vähemmän. Ulkoisista tekijöistä liikkumista rajoittavat eniten tiedonpuute liikuntamahdollisuuksista ja sopivan harrastuksen puute. Asuinalue vaikuttaa selvästi siihen, kuinka rajoittavana etäisyys liikuntapaikalle koetaan.

Liikkumista edistävät tekijät

Vastaajien mukaan heidän päivittäistä hyötyliikuntaa lisääisivät eniten kävely- ja pyöräreitit. Vastauksissa nostettiin esiin erityisesti uusien reittien tarve ja reittien kunnossapito, johon toivotaan parannusta erityisesti talvisaikaan. Hyvien pyöräteiden kerrottiin lisäävän myös työmatkaliikuntaa. Työmatkan pituus ja lasten vienti päivähoitoon hankaloittavat useamman työmatkaliikuntaa ja myös vaihtelevat työajat ja fyysinen työ koetaan haasteina hyötyliikunnan harrastamisessa.

Liikunnan harrastamista sen sijaan edistäisivät parhaiten sopivat liikuntaryhmät sekä liikuntapaikkojen ja -palveluiden hyvä saatavuus. Vastaajat toivovat erityisesti ryhmiä, jotka olisivat omalle iälle ja tasolle sopivia. Liikuntapaikkojen sijainti kodin lähellä sekä joustavammat aukioloajat ja ryhmien tarjonta eri kellonaikoihin korostuvat vastauksissa.

Liikunnan harrastamisen tavat

Omatoiminen liikunta on vastaajien keskuudessa kaikkein yleisintä, sillä lähes 80 prosenttia liikkuu vähintään viikoittain itsenäisesti. Perheen tai ystävien kesken liikkuu viikoittain 55 prosenttia vastaajista. Valtakunnallisten tutkimustulosten tavoin myös Porvoossa käytetyin liikuntapaikka on kevyen liikenteen väylä. Päivittäin tai useita kertoja viikossa kävely- tai pyöräteitä ilmoitti käyttävänsä 56 prosenttia vastaajista. Suosittuja liikuntapaikkoja ovat myös muut ulkoilupaikat kuten metsät, ulkoilureitit ja -alueet, kunto- ja pururadat sekä uimarannat, joita käyttää reilusti yli puolet vastaajista ainakin muutaman kerran vuodessa.

Tyytyväisyys liikuntapaikkoihin

Liikuntapaikoista erittäin tyytyväisiä ollaan erityisesti uimahalleihin (47%) ja yksityisiin kuntosaleihin (45 %). Vähiten tyytyväisiä ollaan kaupungin omiin kuntosaleihin, joihin lähes 30 prosenttia vastaajista kertoi olevansa

vähintään melko tyytymätön. Asuinalueiden välillä erot liikuntapaikkatyytyväisyydessä näkyvät erityisesti tyytyväisyydessä kevyen liikenteen väyliin. Kävely- ja pyöräteihin tyytymättömimmät vastaajat löytyvät Saksala-Suomenkylän alueelta sekä muualta kuin neljältä suurimmalta postinumeroalueelta. Tärkeimmäksi kehityskohteeksi liikuntapaikkojen osalta arvioidaan niiden kehittäminen omatoimisen liikunnan näkökulmasta. Vähiten tärkeäksi vastaajat arvioivat kilpaurheilun tarkoitettujen liikuntapaikkojen rakentamisen.

Tyytyväisyys liikuntapalveluihin kokonaisuutena

Kaiken kaikkiaan Porvoon liikuntapalveluihin ja -paikkoihin ollaan varsin tyytyväisiä. Liikuntapaikkojen osalta tyytyväisimpiä ollaan liikuntapaikkojen tarjontaan. Liikuntaryhmien ja -tapahtumien osalta tyytyväisiä ollaan erityisesti näiden laatuun. Kriittisimmin suhtaudutaan maksuihin ja liikuntatapahtumien osalta myös tarjontaan.

Selvityksessä kysyttiin myös kuntalaisten tyytyväisyyttä Porvoon liikuntapalveluiden eri osa-alueisiin. Näistä liikuntapaikkojen saavutettavuuteen, liikuntatoimen asiakaspalveluun ja liikuntapaikkojen kunnossapitoon vastaajat ovat tyytyväisimpiä. Tyytymättömiä vastaajat ovat liikuntapalveluista tiedottamiseen sekä kuntalaisten kuulemiseen ja osallistamiseen liikuntaa koskevissa asioissa.

Viestintä

Suurin osa vastaajista (63 %) ilmoitti kotiin jaettavan esitteen saavuttavan heidät parhaiten. Kaupungin nettisivut ja paikallismedia (lehdet, radio) ovat myös hyvin asukkaat tavoittavia tiedotuskanavia lähes joka toisen vastaajan mielestä. Liikuntapaikkojen ilmoitustaulut, terveydenhuolto ja Porvoon kaupungin palvelupiste Kompassi tavoittaisivat ainoastaan kymmenesosan vastaajista.

Ikä erottelee sopivia tiedottamistapoja merkittävimmin, mikä kertoo monikanavaisen tiedottamisen tärkeydestä. Suurimmat erot ikäryhmien välillä ovat sähköisten tiedotuskanavien tavoitavuudessa. Sosiaalisen median kautta tietoa haluaisi saada alle 35-vuotiaista peräti 61 prosenttia, 35–64-vuotiaista 28 prosenttia ja yli 64-vuotiaista enää kuusi prosenttia. Terveydenhuolto on sen sijaan ainut kanava, joka tavoittaisi passiiviliikkujat muita ryhmiä paremmin.

Liikkumista lisäävät kehityskohteet

Vastaajilta tiedusteltiin, mitkä kehitettävät palvelut voisivat lisätä omaa liikkumista. Kehityskohteista tärkeimpänä vastaajat näkevät tiedottamisen kehittämisen. Moni vastanneista koki, ettei tiedä kunnan tarjoamista liikuntamahdollisuuksista ja tapahtumista tarpeeksi. Tiedottamista kehittämällä ihmisten uskotaan myös löytävän paremmin liikuntapaikoille ja sitä kautta näiden käyttöasteen nousevan. Lähes yhtä tärkeäksi katsotaan liikuntatapahtumien järjestäminen, jonka arvioidaan lisäävän liikunta-aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kaiken kaikkiaan vastauksissa korostuu yleisesti usko liikunta-aktiivisuuden lisääntymiseen palveluiden kehittämisen kautta.

Palvelukokonaisuuksista liikuntakaveritoiminta sekä salivuorot omaehtoiseen liikkumiseen edistäisivät parhaiten vastaajien liikkumista. Mitä nuoremasta vastaajasta on kyse, sitä todennäköisemmin salivuorot omaehtoiseen liikkumiseen ja video-ohjatut jumpat lisäisivät henkilön liikkumista. Yli 75-vuotiaat kertoivat liikuntakaveritoiminnan lisäävän varmimmin heidän liikkumistaan. Erityisesti edellä mainitut palvelukokonaisuudet lisäisivät opiskelijoiden liikkumista. Passiiviliikkujien ja merkittävästi tai vaikeasti ylipainoisten liikkumista edistäisi parhaiten liikuntakaveritoiminta. Passiiviliikkujista jopa 44 prosenttia saattaisi lisätä liikuntaansa liikuntakaveritoiminnan kautta.

Seuratoiminta

Seurakysely toteutettiin sähköisenä kyselynä, johon jokainen seura sai sähköpostilla seurakohtaisen vastauslinkin. Kyselyyn vastasi 86 seuraa.

Porvoolaiset liikuntaseurat järjestävät monenlaista liikuntatoimintaa erilaisissa seuratyypeissä. Kyselyyn vastanneista seuroista puolet on yhden lajin erikoisseuroja. Sisäpalloilulajit ovat seuroissa parhaiten edustettuna. Toiseksi yleisimmin seuroissa harrastetaan ulkopalloilulajeja ja kolmanneksi yleisimmin jääurheilulajeja. Sisäliikuntasalit ovat seurojen yleisimmin käyttämiä liikuntapaikkoja. Seuraavaksi eniten seurat käyttävät kunto-/pururatoja tai hiihtolatuja, jäähalleja ja yleisurheilukenttiä.

Seurojen jäsenistö

Seuroista suurimman osan jäsenmäärä on alle 50 henkilöä. Vain 11 prosentissa seuroista on yli 300 jäsentä. Noin joka toisessa seurassa on säännöllisesti toimintaan osallistuvia vapaaehtoisia, jotka eivät ole seuran jäseniä. Seuraharrastajissa on lähes yhtä paljon aikuisharrastajia (52 %) sekä lapsia ja nuoria (48 %). Miehet ovat parhaiten edustettuina harrastajista, sillä 32 prosenttia seuraharrastajista on täysi-ikäisiä miehiä.

Toimintaa tukevat asiat ja suurimmat haasteet

Tärkeimpinä seurojen toimintaa edistävinä tekijöinä nähdään kilpailu- ja harjoitusvuorojen maksuttomuus sekä harrastus- ja kilpailutilojen saataavuus. Kaupungilta saatavat avustukset ovat kolmanneksi tärkein toimintaa tukeva tekijä.

Seurojen toiminnan suurin haaste on harrastus- ja kilpailutilojen rajallisuus. Seuraavaksi suurimpina haasteina pidetään ohjaajien ja valmentajien puutetta, tilojen puutteellista varustusta, harrastajien vähyyttä, luottamus- ja vastuuhenkilöiden puutetta sekä varainhankintaa.

Seurojen talous

Suurin osa seuroista kokee oman taloudellisen tilanteensa vähintään tyydyttäväksi. Suurin osa seuroista arvioi taloutensa pysyvän muuttumattomana lähitulevaisuudessa.

Alle puolet seuroista tuottaa maksullisia palveluita muille kuin seuran jäsenille. Tuotettuja palveluita ovat muun muassa alkeis- ja lajikkurssit, lii-

kuntatapahtumat ja virkistyspäivät sekä erilaiset koulutukset valmentajille ja toimihenkilöille.

Vastanneista seuroista 69 prosenttia on hakenut viimeisen kahden vuoden aikana jotain Porvoon kaupungin myöntämistä avustuksista. Kaupungin avustuksista selvästi merkittävin avustus seuroille on yleisavustus. Myös ohjaaja-avustus on tärkeä seurojen toiminnalle. Suurin osa seurois-ta toivoisi kaupungilta tukea ilmaisten tai edullisten liikuntapaikkamaksujen muodossa.

Tyytyväisyys liikuntaolosuhteisiin, liikuntapalveluihin ja liikuntapaikkamaksuihin

Seuroista 81 prosenttia pitää kaupungin yleisiä liikuntaolosuhteita vähintään hyvinä, kun vastaava osuus seuran omien olosuhteiden osalta on 54 prosenttia. Liikuntapaikoista tyytyväisimpiä ollaan uimahalliin, yleisurheilukenttiin, isoihin liikuntasaleihin ja lähiliikuntapaikkoihin. Tyytymättömmimpiä ollaan kunnallisiin kamppailusaleihin, tenniskenttiin, jäähalleihin, tekonurmikenttiin ja muihin palloilukenttiin.

Palveluista parhaiten järjestettyinä pidetään liikuntapaikkojen Timmi-varausjärjestelmää, liikuntapaikkojen valvontaa ja kilpailutilojen tarjontaa. Huonoiten järjestetyiksi arvioidaan harjoitustilojen tarjonta sekä seurojen taloudellinen tukeminen.

Suurin osa seuroista arvioi liikuntapaikkojen käyttömaksut sopiviksi tai edullisiksi. Edullisimpana pidetään yleisurheilukenttien, kuntosalien, tekonurmikenttien ja kunnallisten kamppailusalien käyttömaksuja. Isojen liikuntasalien sekä tenniskenttien käyttömaksut koetaan kalleimmiksi.

Toivotut liikuntapaikat

Uusista liikuntapaikoista seurat toivovat eniten sisäliikuntasaleja ja -halleja. Saneerauksen tarpeessa ovat vastausten perusteella Kokonhalli, jäähalli ja pallokentät.

Suurin osa seuroista toivoo Kokonhallin peruskorjauksen tuovan parannusta oman lajin tarpeisiin. Palautteessa nousee esille myös erilaisten yhteisten tilojen kuten kokous-, toimisto-, varasto- ja oheisharjoittelutilojen keskittäminen Kokonhalliin. Kokonniemen liikuntakeskuksen liikennejärjestelyihin liittyen enemmistö seurojen antamasta palautteesta kohdistuu alueen riittämättömiin pysäköintitiloihin. Seurat toivovat alueelle myös toista tieyhteyttä.

Yhteistyö kaupungin ja muiden seurojen kanssa

Enemmistö seuroista on tyytyväisiä yhteistyöhön kaupungin kanssa. Seurat arvioivat voivansa itse parantaa yhteistyötä kehittämällä seuran viestintää kaupungin suuntaan. Vastaavasti myös kaupungin toivotaan pitävän paremmin yhteyttä seuroihin. Seurat näkevät yhteistyömahdollisuuksia kaupungin kanssa eritoten tapahtumien järjestämisessä, terveysliikunnan edistämisessä, kilpailutoiminnan järjestämisessä ja liikuntapaikkojen suunnittelussa.

Suurin osa seuroista tekee yhteistyötä toisen seuran kanssa. Seurat ovat halukkaita lisäämään keskinäistä yhteistyötä. Kiinnostusta herättävät erityisesti yhteistapahtumat ja päättäjiin vaikuttaminen.

Toimenpide- ehdotukset

Toimenpide-ehdotukset antavat raamit Porvoon liikuntapalveluiden kehittämiseksi 2020-luvulla. Ehdotusten lähtökohtana on, että mahdollinen maakunta- ja sote-uudistus sekä ennaltaehkäisevien palveluiden tarve tulevat muuttamaan liikuntatoimen toimintakenttää entistä laajemmaksi.

Toimenpide-ehdotukset koostuvat kuudesta painopistealueesta, jotka liittyvät nykyisten haasteiden korjaamiseen sekä liikuntatoimen valtakunnallisiin muutoslinjoihin valmistautumiseen.

- Liikuntatoimen palvelutuotantomallin uudistaminen
- Liikuntapaikkojen modernisointi
- Ennaltaehkäisevien palveluiden organisointi
- Liikuntatoimen viestinnän ja asukkaiden osallisuuden parantaminen
- Vapaan kansalaistoiminnan ja yksityisen sektorin toimintaedellytykset
- Lähitulevaisuuden trendien mahdollisuudet

1 Liikuntatoimen palvelutuotantomallin uudistaminen

Liikuntatoimen strateginen kehittäminen

Porvoon liikuntatoimi on järjestynyt organisatorisesti hyvin perinteisen kaavan mukaan. Organisaation uudistaminen 2020-luvun alkupuolella on kuitenkin perusteltua mahdollisen maakunta- ja sote-uudistuksen myötä kunnalle jäävien terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävien vuoksi. Odotettavissa on myös liikunta-alan yksityistämisestä johtuvaa palvelutason laadun odotusten kasvamista asukkaiden taholta.

Jotta liikuntatoimi pystyy vastaamaan ympäristön muutoksiin, tulisi sitä kehittää entistä enemmän palveluntuottajasta palveluntarjoajaksi. Liikuntatoimen vastualueiden muuttuessa vastaamaan laajemmin kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä (kuvattu tarkemmin muissa toimenpide-ehdotuksissa), liikuntatoimen nykyistä organisaatiota on järkevää muokata vuoteen 2021 mennessä vastaamaan laajemman vastualueen vaatimuksia. Liikuntatoiminta tulisi kehittää asiantuntijaorganisaatioksi, jonka vastuulta kannattaa harkita teknisten tehtävien siirtämistä toisen hallintokunnan tai teknisiin tehtäviin erikoistuneen yksikön vastuulle. Uudistuksen siirtymäaika kannattaa määritellä vuoteen 2021 asti, jolloin maakuntauudistuksen yhteydessä myös liikuntatoimi siirtyisi uuteen palvelutuotantomalliin.

Uudistuksessa liikuntatoimen tekniset alat henkilöstöineen siirrettäisiin siihen kaupungin yksikköön, joka on erikoistunut kiinteistöjen kunnossapitoon sekä elinkaaripalveluiden tuottamiseen. Liikuntatoimi vastaisi uudistuksen jälkeen edelleen uimahallin ja jäähallien asiakaspalvelusta sekä tilavarauksista.

Reunaehtoina liikuntatoimen teknisiin aloihin kuuluvien tehtävien osoittamisessa toisen yksikön vastuulle ovat nykyisen palvelutason paraneminen kiinteistöjen ylläpidossa ja elinkaaripalveluissa sekä kustannustehokkuuden paraneminen tuotannon keskittyessä erikoistuneen yksikön vastuulle.

Liikuntatoimen ei-kriittisten tehtävien ulkoistaminen

Liikuntatoimen ydinosamiseen kuulumattomat ei-kriittiset palvelut on mahdollista ulkoistaa yksityisen tai kolmannen sektorin tuottamiksi.

Lähtökohtana palveluiden tarjoamisessa asukkaille pitäisi olla palveluky-syntään vastaaminen ja mahdollisimman vaikuttavan tarjontatavan löytäminen. Liikuntatoimen missiona tulisi olla kaupungin liikuntaedellytysten laaja-alainen kehittäminen. Pelkästään julkisiin palveluihin keskittyvä kat-sontakanta ei ole riittävä, sillä se ei huomioi loppukäyttäjän eli kuntalaisen näkökulmaa ja kokemusta liikuntaedellytyksistä Porvoossa riittävän hyvin.

Kunta voi myös omilla toimillaan luoda edellytykset paikallisten yksi-tyisten markkinoiden kehittymiselle liikunta- ja hyvinvointialalla avaamalla palvelutuotantoaan ennakkoluulottomasti. Kaupunki voi erilaisilla ostopal-velusopimuksilla tarjota palveluita asukkaille kustannustehokkaasti sekä samanaikaisesti mahdollistaa palveluntuottajan (esim. yhdistys tai yhtiö) toiminnan kehittymisen ja laajenemisen. Ostopalvelusopimukset voivat olla mahdollisuus myös tarjottujen palveluiden moninaistamisessa sekä laadun parantamisessa.

Liikuntatoimen kriittisiä tehtäviä ovat esimerkiksi julkisen vallan käyttö avustuspäätöksissä, asukkaiden osallisuuden lisääminen sekä liikuntakäyt-täytymisen muutosten seuraaminen. Näiden ulkoistaminen ei ole mahdol-lista tai suositeltavaa.

Hyvä arviointikriteeristö ulkoistamisprosessissa on seuraava:

- Ulkoistettavan liikuntapalvelun saatavuuden ja saavutetta-vuuden on oltava parempi kuin kunnan tuottamana.
- Palvelun käyttäminen ei saa maksaa asukkaalle aikaisempaa enemmän.
- Laadun ja vaikuttavuuden on oltava vähintään sama kuin aikaisemmin kunnan tuottamassa palvelussa.
- Hallinnollisten tehtävien määrän tulisi pysyä ennallaan tai vähentyä.
- Kaupungin tulee pystyä takaamaan asukkaille palvelun jat-kuvuus, vaikka palveluntuottajana olisi kolmas taho.
- Kilpailulainsäädännön huomioiminen.
- Palvelun tuottamiseen osallistuneiden kaupungin työn-tekijöiden siirtäminen mahdollisuuksien mukaan uuden palveluntuottajan palvelukseen irtisanomisen sijasta.
- Ulkoistamispäätöksen taloudellisuus sekä tuotannon varmuus tulisi voida varmentaa riittävän pitkälle aikavälille (vähintään viisi vuotta).

- Ulkoistamisen vaikutustenarvioinnissa tulisi huomioida päätöksen kokonaisvaikutukset, jolloin ulkoistamisperusteena voivat olla esimerkiksi taloudelliset säästöt toiselle hallintokunnalle, liiketoimintamahdollisuuksien lisääntyminen kaupungissa tai vasta pidemmällä aikavälillä realisoituvat kustannussäästöt.
- Kaupunki keskittyy tuottamaan sellaisia laajoja väestöryhmiä houkuttelevia palveluja, jotka johtuen suurista alkuinvestoinneista ja/tai käyttökuluista jäävät tavallisesti julkisesti tuotetuiksi (esim. uimahalli, yleisurheilukenttä).

Toimenpiteiden suuntaaminen korostuneesti riskiryhmien palveluihin panos-tuotto -suhteen parantamiseksi

Yhteiskunnallisen edun ja ennaltaehkäisevän mission kannalta liikuntatoimen on järkevää suunnata resurssejaan enemmän kaikkein vähiten liikkuviin sekä terveydelliseltä kannalta riskiryhmiin kuuluviin asukkaisiin. Selvitysten perusteella eniten sairastavuutta osoittavia riskifaktoreita esiintyy eläkeläisten ja työttömien keskuudessa.

Hyvinvointiohjauspalveluiden tehostaminen

Liikuntapalvelut eivät tavoita riittävän hyvin niitä väestöryhmiä, jotka hyötyisivät lisääntyvästä fyysisestä aktiivisuudesta kaikkein eniten. Näiden väestöryhmien kohdalla lisääntynyt fyysinen aktiivisuus tuottaa myös suurimmat yhteiskunnalliset hyödyt.

Tavallisesti liikunnasta eniten hyötyväksi väestöryhmäksi katsotaan vähiten liikkuva viidennes väestöstä. Porvoossa näiden asukkaiden tavoittaminen edellyttää aktiivisia toimenpiteitä, jotka ulkomaiseen tutkimuskirjallisuuteen viitaten aiheuttavat vaikuttavasti suoritettuna noin 500–1 000 euron kustannukset jokaista intervention kohteena olevaa asukasta kohden.

Varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat kokonaistaloudellisesti kustannustehokkaampia kuin sosiaali- ja terveystaloudellisesti toteutettu sairauksien hoitaminen. Varhainen puuttuminen nostaisi liikuntapalveluiden kustannuksia jonkin verran, mutta koituvat kustannukset olisivat pieniä saavutettuun hyötyyn nähden.

Tutkimuskirjallisuuden perusteella aktiivisesti ohjatuissa vertaisryhmissä toteutetut interventiot ovat osoittautuneet vaikuttavimmiksi liikuntatottumuksien keskipitkää muutosta tarkasteltaessa. Toimintamalli edellyttää tiivistä yhteistyötä sote-palveluiden kanssa, sillä liikuntapalveluilla ei

ole itsellään mahdollisuutta löytää ja tunnistaa liikunnasta eniten hyötyviä asukkaita. Alkuvaiheessa toimintaa kannattaa pilotoida kaupungin omien työntekijöiden keskuudessa.

Hyvinvointiohjaus on järkevää ulottaa koskemaan kaikkia ikäryhmiä, ei ainoastaan työikäisiä. Neuvontaa voidaan tehostaa ottamalla fysioterapeutti linkiksi sosiaali- ja terveystoimen sekä liikuntatoimen välille. Toimintaketjussa lääkäri ohjaa fysioterapeutille asiakkaan, jonka arvioi hyötyvän liikunnasta. Fysioterapeutti arvioi asiakkaan tilanteen ja valitsee tilanteeseen parhaiten sopivan vertaisliikuntaryhmän. Tämän jälkeen asiakas ohjataan liikuntaneuvojalle, joka vastaa liikuntaryhmien toiminnasta. Lääkärin tehtävät voidaan minimoida niin, että lääkäri antaa potilaalle kirjalliset ohjeet yhteydenottoon. Parhaimmassa tapauksessa potilaaseen ollaan aina yhteydessä kunnan taholta.

Vertaisliikuntaryhmät kokoavat yhteen taustaltaan samanlaisia asukkaita, joiden lähtökohdat liikunnan lisäämiseen ovat samankaltaiset. Ryhmien ohjaus perustuu aktiiviseen vaikuttamiseen, jossa hyödynnetään sähköistä järjestelmää ryhmän jäsenten henkilökohtaisessa ohjaamisessa. Ryhmien ohjaajat ovat liikunnanohjaajia (amk), jotka järjestävät vertaisryhmien yhteisiä harjoituksia sekä seuraavat sähköisesti yksittäisten jäsenten kehittymistä.

Näillä näkymin terveystoimen järjestäminen siirtyy 2021 maakuntien vastuulle ja kunnalla ei ole enää yksin päätäntävaltaa näiden palveluiden järjestämisestä eikä myöskään tässä tapauksessa hallinnonalojen välisestä yhteistyöstä. Kunnan vastuulle jää hyvinvoinnin edistäminen, johon kuntia kannustettaneen resurssiohjauksella valtionavustuksien avulla (ns. hyte-kriteerit).

Sote-palveluiden ja liikuntapalveluiden rajapinta on ehdotetussa mallissa fysioterapeutin ja vertaisliikuntaryhmän liikunnanohjaajan välillä. Mikäli terveystoimissa ei tässä tilanteessa ole halua fysioterapeutin osoittamiseen liikunnan tarpeen arviointiin, kannattaa kaupungin kuitenkin ottaa potilas pelkästään lääkärin suosituksen perusteella.

Suorat taloudelliset kustannukset kahdella täysipäiväisellä liikunnanohjaajalla (amk) sekä käytettävällä sähköisellä järjestelmällä ja ohjaamista helppokäyttöisillä välineillä ovat arviolta 120 000 euroa vuodessa.

Ikääntyneiden palveluiden tehostettu tarjonta vuoteen 2030 asti

Väestön ikääntyminen on haasteena myös Porvoossa, vaikka demografinen tilanne onkin parempi kuin useimmissa kunnissa. Ikääntyneiden liikuntapalveluita tehostamalla voidaan vaikuttaa toimintakyvyn ylläpitämiseen vanhuusvuosien aikana. Suurten ikäluokkien osalta liikunta voidaan näh-

dä vaikuttavana ennaltaehkäisevänä toimintana seuraavan 10 vuoden ajan. Toimintakykyisten vuosien lisääminen parantaa huomattavasti ikääntyneiden elämänlaatua ja sillä on merkittävä taloudellinen vaikutus kansantaloudellisesti.

Porvoon kaupunki täyttää kaikki liikuntaan liittyvät hyte-kriteetit vuoteen 2021 mennessä

Laissa kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta säädettäneen uudesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosasta, jonka tarkoituksena olisi korvata kunnalle asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien ja toimenpiteiden kustannuksia.

Lakiluonnoksessa todetaan kunnalle myönnettävän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosana euromäärä, joka lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta kunnan asukasluvulla sekä kunnalle määritellyllä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimella.

Porvoon on järkevää ottaa tavoitteeksi kriteerien täysimääräinen täyttäminen vuoteen 2021 mennessä. Kriteerit toimivat myös hyvänä itsearviointivälineenä maakuntauudistuksen voimaanastumiseen asti.

- **Koulun oppilaita aktivoidaan koulumatkaliikuntaan.**
o pistettä: Ei
100 pistettä: Kyllä
- **Koulussa pitkät liikuntavälitunnit.**
o pistettä: Ei
100 pistettä: Kyllä
- **Kunnassa on päätetty terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan vastuutahosta.**
o pistettä: Ei/ ei tietoa
100 pistettä: Kyllä
- **Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin.**
o pistettä: Ei/ ei tietoa
100 pistettä: Kyllä
- **Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.**
o pistettä: Ei/ ei tietoa
100 pistettä: Kyllä

- **Kunnan viimeksi laadittuun hyvinvointikertomukseen tai muuhun vastaavaan kertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta.**

o pistettä: Ei/ ei tietoa
100 pistettä: Kyllä
- **Kunnassa kokoontuu säännöllisesti liikuntaseurojen ja -yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin.**

o pistettä: Ei
100 pistettä: Kyllä
- **Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa.**

o pistettä: Ei/ ei tietoa
100 pistettä: Kyllä
- **Kuinka usein kunta seuraa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta.**

o pistettä: Ei seurata
50 pistettä: Valtuustokausittain
100 pistettä: Kahden vuoden välein / Vuosittain tai jatkuvasti
- **Kunta tekee liikuntapaikkojen- ja palveluiden käyttäjille asiakaspalautekyselyjä vähintään joka toinen vuosi.**

o pistettä: Ei
100 pistettä: Kyllä
- **Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.**

o pistettä: Ei/ ei tietoa
100 pistettä: Kyllä
- **Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä.**

o pistettä: Ei
100 pistettä: Kyllä

2 Liikuntapaikkojen modernisointi

Rakennettujen liikuntapaikkojen laadun parantaminen (perusparannukset) ja palveluverkon ylläpitäminen 2020-luvulla

Sisäliikuntapaikkojen verkosto on nykyisellään pääosin riittävä lukuun ottamatta joidenkin lajien harjoitustilapuuotteita. Selvitysten perusteella liikuntapaikkojen laatu arvioidaan hyväksi ja tämän vuoksi 2020-luvulla tavoitteeksi kannattaa ottaa nykyisten liikuntapaikkojen palveluverkon tason säilyttäminen sekä liikuntapaikkojen laadun parantaminen. Vaikka asukaskyselyn perusteella asukkaat ja seuramatkat ovat liikuntapaikkojen nykyiseen kuntoon melko tyytyväisiä, niin modernisointi on kuitenkin tarpeellista palvelutason säilyttämiseksi myös lähitulevaisuudessa.

Perusparannusten tarpeellisuus tulee arvioida liikuntapaikkakohtaisesti. Arvioinnissa kannattaa huomioida, että kaikki liikuntapaikat eivät ole välttämättä järkeviä perusparannuskohteita, sillä ne voivat olla alkuperäiseltä rakenteelta täysin soveltumattomia modernisoitaviksi.

Liikuntapaikkaverkoston modernisoinnin käynnistämiseksi vuoden 2019 aikana tulisi laatia liikuntapaikkakohtainen suunnitelma perusparannettavista kohteista ja aikatauluttaa sekä priorisoida hankkeet päätöksenteon helpottamiseksi.

Urheilu- ja kulttuurimonitoimihalli

Urheilu- ja kulttuurimonitoimihallista on kaupungissa jo olemassa olevia suunnitelmia, joiden pohjalta hanketta kannattaa edistää. Toteutuessaan halli parhaimmillaan voisi korjata loput harjoitustilapuuotteet muun muassa yleisurheilun, tenniksen, voimistelun ja keilailun osalta sekä lisätä saatavilla olevia salivuoroja. Monitoimihalli on järkevää tilakäytön tehokkuuden sekä liiketoiminnallisen elinvoimaisuuden näkökulmasta suunnitella myös messu-, seminaari- ja konserttikäyttöön soveltuvaksi.

Monitoimihallissa on lähtökohtana yksityisrahoitteinen hanke, johon kaupunki voi osallistua esimerkiksi takauksilla, sitoutumalla harjoitusvuorojen ostamiseen tai olla halliyhtiön osakkaana. Halliin olisi järkevää sijoittaa myös joitain yksityisesti ylläpidettyjä liikuntapalveluita kuten edellä mainitut tenniksen ja keilailun harjoitustilat.

Monitoimihallilla on järkevää korvata Kokonhalli sekä toinen jäähalleista, jolloin kaupunki luopuisi näistä kiinteistöistä.

Liikuntapaikkojen kulunvalvonnan ja käytönvalvonnan tehostaminen

Sisäliikuntapaikkojen valvonnassa on kustannustehokasta siirtyä sähköiseen kulun- ja videovalvontaan. Sähköinen kulunvalvonta joustavoittaa liikuntapaikkojen käyttöä ja mahdollistaa myös entistä myöhäisemmät harjoitusvuorot. Tämä ratkaisu voi parantaa joidenkin sisäliikuntapaikkojen käyttöastetta kustannussäästöjen lisäksi.

Tarvittaessa liikuntapaikkojen videovalvonta sekä käyttäjätuki voidaan keskittää yhteen sijaintiin, jolloin useampien liikuntapaikkojen valvonta onnistuu tehokkaasti.

Lähiliikuntapaikkaverkoston laajentaminen

Selvitysten perusteella lähiliikuntapaikat ovat asukkaiden keskuudessa toivottuja liikuntaympäristöjä. Lähiliikuntapaikat ovat myös suhteellisen edullisia perustamis- ja käyttökustannuksiltaan. Oikein toteutettuina lähiliikuntapaikat voivat myös saavuttaa laajoja käyttäjäryhmiä. Selvitysten perusteella asukkaat toivovat erityisesti matalan kynnyksen liikuntapaikkoja. Ensisijaisesti lähiliikuntapaikat kannattaa sijoittaa koulupihojen yhteyteen, mutta tämä tavoite ei saa olla esteenä kattavan lähiliikuntapaikkaverkoston rakentamiselle.

Muualla kuin koulujen pihoilla olevat lähiliikuntapaikat kannattaa rakentaa yhteen leikkipuistojen kanssa, jolloin samassa ympäristössä myös lasten vanhemmat voivat liikkua. Mikäli mahdollista, niin lähiliikuntahankkeet kannattaa yhdistää merkityksellistämishankkeisiin ja osaksi laajempaa liikuntaympäristöä.

Lähiliikuntapaikkahankkeet kannattaa suunnitella ja aikatauluttaa vuoteen 2030 asti niin, että kaavoitetut uudet asuinalueet huomioidaan suunnitelmassa.

Kevyen liikenteen väylien parantaminen

Kevyen liikenteen väylät ovat eniten käytetty liikuntapaikka, jota käyttävät asukkaat kaikista väestöryhmistä. Kevyen liikenteen väylät ovat myös toivotuimpia liikuntapaikkoja parantamisen sekä rakentamisen osalta. Asukkaiden keskuudesta nousee vahva toive ja tarve kevyen liikenteen väylien kehittämiseksi.

Kaupungin kannattaa toteuttaa selvitys kevyen liikenteen verkoston kattavuudesta ja kunnosta sekä harkita kunnostus- ja rakentamistarpeiden kartoittamista myös asukkailta.

Liikuntapaikkojen merkityksellistäminen

Merkityksellistäminen tarkoittaa olemassa olevan liikuntapaikan laadun ja toiminnallisuuden parantamista sekä selväpiirteistämistä ja tunnettavuuden lisäämistä asukkaiden keskuudessa. Potentiaalisimpia merkityksellistettäviä liikuntapaikkoja ovat kuntoilu- ja ulkoilureitit.

Ulkoliikuntapaikkojen merkityksellistäminen voidaan toteuttaa parantamalla merkitsemistä ja luomalla esimerkiksi yhdestä kuntoilureitistä selvä kokonaisuus. Liikuntapaikat tulisi nimetä käyttötarkoituksen mukaisesti ja osallistaen myös lähialueen asukkaat liikuntapaikan kehittämiseen sekä nimeämiseen.

Kuntoradat varustettaisiin kuntoilupisteillä, jotka muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden radan varrelle. Kuntoilupisteille valitaan sellaisia laitteita, että niiden käyttö on mahdollista myös talviaikaan.

Kuntoradat voidaan merkityksellistää myös esimerkiksi ikäkausien mukaan niin, että nuorilla, työikäisillä ja ikääntyneillä on oma ”nimikkokuntoratas”. Kuntoilupisteiden valinnassa voidaan hyödyntää liikunnan sauma-kohtia.

- Kunnossa asepalvelukseen -rata
- Selätä ruuhkavuodet -rata
- Teräsvanhuus -rata

Radan ”läpäisemiseen” on yksinkertaiset ohjeet ja myös tavoiteajat, jotka motivoivat parantamaan suoritustaan. Kuntoradoilla voidaan järjestää avajaiset, joissa halukkaat voivat osallistua kilpailuun radan läpäisemisessä. Kilpailuissa voidaan hyödyntää paikallisten urheilijoiden osallistumista ja kuntalaiset voivat tämän jälkeen vertailla omia aikojaan urheilijoiden aikoihin.

Yhden kuntoradan merkityksellistäminen ja laadun parantaminen kustantaisi vähintään 100 000 euroa.

Ulkoliikuntapaikkojen lisäksi merkityksellistäminen voidaan ulottaa sisäliikuntapaikkoihin. Valituissa sisäliikuntapaikoissa järjestetään käyttöneuvontaa ja liikuntalajien opastusta. Seurat otetaan mukaan esittelemään toimintaansa ja yhdessä sisäliikuntapaikassa olisi aina yhden päivän kestoisen avoimien ovien teemapäivä.

3 Terveysliikuntapalveluiden kehittäminen

Liikuntamahdollisuuksien lisääminen varhaisikäisille lapsille

Vanhemmat toivovat lapsille erityisesti erilaisia liikuntaryhmiä (tempputiikunta, liikuntakerhot, satu- ja leikkiliikunta). Tämän vuoksi liikuntatoimen kannattaa kartoittaa seurojen mahdollisuuksia järjestää pienille lapsille monipuolista liikuntaleikkitoimintaa viikonloppuisin. Ryhmien järjestämisessä on hyvä tilaisuus hyödyntää seurapooliin ilmoittautuvien seurojen palveluita.

Vanhemmat toivovat myös vapaita salivuoroja omaehtoiseen liikkumiseen. Mahdollisuuksien mukaan voitaisiin sisäliikuntasaleissa järjestää esimerkiksi avoimia liikuntapäiviä, joihin vanhemmat voivat tulla yhdessä lastensa kanssa liikkumaan ja leikkimään vapaasti viikonloppuisin. Tapah-tumissa osallistujat voivat kokeilla myös eri liikuntalajeja ja -välineitä. Ta-pah-tuman järjestäjänä hyödynnettäisiin seuroja kaupungin mahdollistaessa tilat ja välineet. Osallistujilta kerättäisiin kohtuullinen osallistumismaksu, jolla katetaan seuroille maksettavia palkkioita.

Kuntoilijan polku kouluikäisille

Perustetaan ns. Kuntoilijan polku, joka alkaa esikoulusta ja kestää lukion/ammattikoulun loppuun. Kuntoilijan polku tarjoaa matalan kynnyksen lii-kuntatoimintaa erityisesti niille kouluikäisille, jotka eivät harrasta liikuntaa seurassa tai ovat lopettaneet harrastamisen.

Kuntoilijan polku muodostuu viikoittain kokoontuvista pienryhmistä, jotka tutustuvat erilaisiin liikuntalajeihin ja -paikkoihin. Kuntoilijan polun liikuntaryhmät järjestetään osana koulujen liikuntakerhoja. Toiminnan jär-jestämisessä hyödynnetään liikuntaseuroja.

Kuntoilijan polku muodostaa tavoitteellisen ja yhtenäisen kuntoilu-toiminnan esiopetuksesta toiselle asteelle saakka, joka palvelee erityisesti ei-kilpaurheiluorientoituneita, muutaman kerran viikossa harrastaa halua-vien lasten ja nuorten tarpeita.

Kuntoilijan polku edellyttää kiinteää yhteistyötä eri kouluasteiden sekä koulujen ja seurojen välillä. Toiminnan organisoinnista vastaisivat koulujen liikunnanopettajat.

Kaupungin keskushallinto voi tehostaa koulujen toimenpiteitä sitoutu-malla maksamaan jokaisesta kerhotoimintaan osallistuvasta lapsesta 10 euroa

koululle toiminnan rahoittamiseen (koulujen resurssiohjaus). Toiminnassa kannattaa hyödyntää seurapooliin ilmoittautuvien seurojen palveluita.

Koulupäivän aikaisen istumisen vähentäminen

Koulupäivän aikaisen istumisen vähentämiseksi kouluihin hankitaan seisomatyön mahdollistavat säädettävät pöydät. Tavoitteena voidaan pitää sitä, että kaikkien koulujen työskentelytasot ovat säädettäviä vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa työskentelytasojen uudistamista kouluissa noin 10 prosentin vuosivauhtia.

Kaupunkitapahtumien järjestäminen yhdessä kulttuuripalveluiden kanssa

Kyselyiden perusteella asukkaat odottavat enemmän liikunnallisia tapahtumia Porvoossa ja myös seurakyselyn tuloksissa puolet seuroista näki yhteistyön liikuntatapahtumien järjestämisessä mahdolliseksi.

Kaupungin melko pienen koon vuoksi tapahtumien järjestämisessä kannattaa hyödyntää yhteistyötä myös muiden kuin liikuntatoimijoiden kanssa, jotta tapahtumista saadaan aikaiseksi riittävän vetovoimaisia. Kulttuuripalvelut ovat luonnollinen yhteistyökumppani tapahtumien järjestämisessä, sillä heillä on ammattitaitoa ja osaamista tapahtumien järjestämisestä sekä mahdollisuus tuottaa myös osa tapahtuman ohjelmasta.

Vetovoimaisissa tapahtumissa seurat pääsevät tuomaan omaa toimintaansa esille ja toimimaan yhteistyössä muiden seurojen ja myös kulttuuritoimijoiden kanssa. Kulttuuripuoli voi puolestaan laajentaa omaa kohdeyhmäänsä ja palvelutarjontaansa.

Kylissä ja haja-asutusalueilla asuvien liikuntamahdollisuuksien turvaaminen

Kylien asukkaiden toimintakykyä ylläpitävän liikunnan edellytyksistä ja sen toteutumisesta tulee huolehtia erillisillä toimenpiteillä. Liikuntamahdollisuuksista tulee huolehtia tarjoamalla erityisesti ikääntyneille ilmaisia tai muodollisen maksun sisältäviä yhteiskuljetuksia keskustan liikuntapalveluiden (sekä muiden peruspalveluiden) äärelle.

Kuljetuksien mahdollisuuksia tulisi tarkastella laajemmin yhdessä muiden hallintokuntien kanssa. Haja-asutusalueilla palveluiden toimittamisessa voidaan löytää uusia malleja, joissa liikuntaan liittyvissä kuljetuksissa suoritetaan myös muiden palveluiden toimittamista. Kaupungin kannattaa harkita ns. peruspalvelukydyditystä, jossa kylillä asuvat pääsisivät kerran tai

pari viikossa terveys-, liikunta- ja kulttuuripalveluiden äärelle. Toinen mahdollisuus ikääntyneiden kyyditsemiseen on yhteistyö koulukyydityspalveluiden kanssa.

Kylien liikunnan toiminnallisesta ja sosiaalisesta ympäristöstä huolehtivien seurojen taloudellisesta toimintakyvystä tulee huolehtia tarvittaessa liikuntatoimen tukemana. On todennäköistä, että kylissä toimivat seurat pystyvät järjestämään ohjattuja liikuntapalveluja kustannustehokkaammin kuin kaupunki. Tämän vuoksi on järkevää pyrkiä tilanteeseen, jossa seurat järjestävät erityisesti lapsille ja nuorille sekä ikääntyneille terveyttä edistävää toimintaa kansalaistoiminnan pohjalta tai tarpeen vaatiessa ostopalveluna.

Kaupunki voi tukea kyläseurojen toimintaa tehostetusti sosiaalisten ja alueellisten syiden perusteella. Tukikeinoja voivat olla korotettu toiminta-avustus ja maksuton kylien liikuntapaikkojen käyttö.

4 Liikuntatoimen viestintä ja saavutettavuus

Viestintä ja tiedotus liikuntamahdollisuuksista

Kyselyiden perusteella asukkaat haluaisivat saada tietoa liikuntapalveluista kotiin jaettavasta esitteestä/tiedotuslehdestä. Tämä tiedotuskanava tavoitaisi laajimmin ja tehokkaimmin eri väestöryhmät. Kaupungin kannattaa jatkaa kotiin jaettavan liikuntapalveluiden tiedotuslehden julkaisemista joka ilmestyisi kahdesti vuodessa (syksyllä ja keväällä). Esitteessä informoidaan liikunnan osalta kunnan liikuntapaikoista, -palveluista, seuroista ja liikuntayrityksistä. Tiedotuslehti voidaan toteuttaa myös yhteistyössä kulttuuripalveluiden kanssa.

Liikuntatoimen -brändiä kannattaa jatkokehittää ja suunnata brändiä huomioimaan entistä paremmin fyysisesti inaktiivisia asukkaita. Brändin rakentamisessa on mahdollista hyödyntää kulttuuripalveluita, mikäli kulttuuripalveluilla on tarvetta oman julkikuvansa kehittämisessä houkuttelevammaksi. Tämä tarkoittaisi kulttuuri- ja hyvinvointipalveluiden konseptointia. Hyviä esimerkkejä julkisten palveluiden konseptoinnista ovat esimerkiksi Sport Pieksämäki sekä museokortti.

Ikääntyneitä on kyselyn perusteella hankalin tavoittaa kaupungin verkkosivujen kautta. He hyötyisivät parhaiten kotiin jaettavasta materiaalista. Kaikille yli 65-vuotiaille kannattaa lähettää tiedotuslehtinen, jossa kerrotaan ikääntyneille suunnatuista liikuntapalveluista ja -mahdollisuuksista. Lehtisessä informoidaan myös ikääntyneiden liikuntasuosituksista ja kerrotaan vinkkejä liikunta-aktiivisuuden lisäämiseen.

Sosiaalisen median ostetun näkyvyyden hyödyntäminen liikunta- ja kulttuuripalveluiden markkinoinnissa voidaan harkita alle 25-vuotiaisiin asukkaisiin kohdistuvassa viestinnässä. Liikuntatoimen on myös perusteltua antaa tiedotteita ja päivityksiä sosiaalisen median kautta seuraavissa palveluissa: Twitter, Facebook ja Instagram.

Liikuntatoimen asiakaspalvelu

Tiedonhankinnan aikana on ilmennyt epäselvyyksiä liikuntatoimen vastualueista ja vastuuhenkilöistä. Tämän vuoksi liikuntatoimen organisaatiota olisi hyvä selvittää myös ulkoisessa viestinnässä. Haastatteluissa ilmeni useita seuroja, jotka kaipasivat vastuuhenkilöä, joka vastaisi yhteydenpidosta seurojen kanssa.

Monet laajasti käytössä olevat liikuntapaikat kuten esimerkiksi kevyen liikenteen väylät kuuluvat kaupungin organisaatiossa muun kuin liikunta-toimen vastuualueelle. Tällaisissa tilanteissa korostuu kaupungin organisaation poikkihallinnollinen tiedonkulku ja yhteistyö.

Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien ja osallisuuden lisäämiseksi liikuntapalveluilla tulisi olla palautejärjestelmä, johon asukkaat voivat ilmoittaa esimerkiksi häiriötiloista liikuntapaikoilla tai antaa kehitysehdotuksia. Sähköisiä palautejärjestelmiä on lukuisia, mutta tärkeintä järjestelmästä riippumatta on lähetettyyn palautteeseen vastaaminen, vaikka palaute ei johtaisikaan toimenpiteisiin tai vastaus olisi palautteen antajan näkökulmasta kielteinen.

Toimivana ratkaisuna voisi olla esimerkiksi järjestelmä, jossa kaikilla liikuntapaikoilla on visuaalisesti yhtenäiset taulut, joissa kehoitetaan ilmoittamaan huoltopyynnöt tai kehitysehdotukset. Liikuntapaikan käyttäjä voisi puhelimellaan välittömästi antaa ilmoituksen liikuntapaikasta kirjoittamalla liikuntapaikan verkko-osoitteen (esim. porvoo.fi/ee), skannaamalla qr-koodin tai lukemalla NFC-tagin. Mikäli kyseessä on huoltotoimenpide, niin ilmoitus menee automaattisesti myös kaupungin keskitettyyn huoltopalveluun. Palautteen antajalle vastataan tietyssä ajassa (esim. kahden arkipäivän sisällä) toimenpiteistä.

Asiakastyytyväisyyden parantamiseksi viestinnässä tulisi ottaa tavoiteaika, jossa yhteydenottoihin vastataan tai jonka puitteissa ilmoitetaan jatkotoimenpiteiden aikataulu.

Asukkaiden mahdollisuus varata kaupungin liikuntapaikkoja

Kyselyissä esille tulevat asukkaiden toivomukset liikuntapaikkojen vapaa- vuoroista. Varausjärjestelmä tulisi mahdollistaa (tosiasiallinen mahdollistaminen) myös yksittäisille kuntalaisille. Tämä lisäisi liikuntapaikkojen spontaania käyttöä ja parantaisi käyttöastetta, mikäli liikuntapaikkojen aukioloaikoja laajentamalla vuoroja on mahdollista lisätä.

Liikuntapaikkojen tarjoamisessa asukkaille kannattaa hyödyntää teknisiä ratkaisuja, joilla varauspalvelut saadaan asukkaiden älypuhelimiin. Palveluiden varaamisen helppous mahdollistaa spontaanin liikuntapaikkojen käyttämisen ja kannustaa myös uusyhteisölliseen liikuntapaikkojen käyttöön (asukkaiden muodostamat löyhästi organisoidut harrasteporukat).

Tavoitteena voisi olla järjestelmä, jossa jokainen kuntalainen voi varata vuoron mistä tahansa liikuntapaikasta kahdessa minuutissa vuoteen 2030 mennessä. Tällä hetkellä liikuntapaikkojen varaustilanne ei kuitenkaan mahdollista seurojen ulkopuolisten tahojen varauksia, sillä liikuntapaikkoja käyttävät ensisijaisesti urheiluseurat.

Kuntalaisten osallistaminen

Liikuntatilojen vuorovaikutteisen suunnittelun ja avoimen tiedottamisen avulla otetaan huomioon palveluiden käyttäjien ja alueen asukkaiden tarpeet. Yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa liikuntatoimi tiedottaa suunnitteilla olevista hankkeista ja kartoittaa asukastilaisuuksissa liikuntapaikkojen käyttäjien tarpeita.

Tavoitteeksi voidaan esimerkiksi ottaa, että kustannuksiltaan yli 20 000 euron hankkeiden ja kaikkien asukkaiden elinpiiriin merkittävästi vaikuttavien hankkeiden hankesuunnittelussa sovelletaan asukkaiden kuulemista. Kaupunginvaltuusto tai asiaa käsittelevä lautakunta voi tehostaa tavoitetta olla ottamatta päätettäväksi hankkeita, joissa ei ole toteutettu kohdealueen asukkaiden kuulemista.

5 Vapaan kansalaistoiminnan ja yksityisten toimijoiden toimintaedellytykset

Uudet avustuskanavat ja -tavat

Kaupungin avustusten rinnalla seuroille kannattaa tarjota apua uusien avustuskanavien löytämiseen. Toimivana mallina voisi olla esimerkiksi se, että yksi kaupungin virkamies tutustuu EU:n ja kansallisen aluehallinnon rahoitusmahdollisuuksiin, joista tiedotetaan seuroja. Seurat voivat virkamiehen avustuksella hakea uusia tukia toimintansa kehittämiseen. Jos seura saa tukea, kaupunki ottaa osaa hankkeeseen omalla rahoitusosuudellaan.

Seurojen kannustaminen vuokratuella omaehtoisiin tilaratkaisuihin

Seuroja on järkevää kannustaa omatoimisiin tilaratkaisuihin, sillä kaupunki ei voi vastata kaikkiin tilatarpeisiin. Kaupunki voi osallistua seuran vuokrakustannuksiin esimerkiksi 30 prosentin osuudella. Tämä asettaa myös tilansa itse vuokranneet seurat yhdenvertaiseen asemaan kaupungin liikuntapaikkoja käyttävien seurojen kanssa.

Korotettu ohjaustuki seuroille harrasteryhmien järjestämiseen

Yläasteikäisten seuraharrastamisen lopettaminen on hyvin yleistä ja monet harrastamisen lopettaneet toivovat vähemmän sitoutumista edellyttäviä urheiluharrastuksia. Seuroja voitaisiin kannustaa harrasteryhmien järjestämiseen korotetulla ohjausavustuksella, joka on tarkoitettu korkeintaan kaksi kertaa viikossa tapahtuvaan harrastamiseen. Harrasteryhmiä varten voidaan myöntää myös kiintiömäärä harjoitusvuoroja, jotka seurat voivat ottaa käyttöön tähän tarkoitukseen.

Seuraseminaarit seurojen yhteistyön ja osaamisen kehittämiseksi

Seuraseminaarit ovat liikuntatoimen organisoimia kokoontumisia, joissa käsitellään kulloinkin valittua teemaa asiantuntijan johdolla. Seuraseminaareis-

sa seurojen edustajat pääsevät käsittelemään omaa toimintaansa yhdessä ja tapaamaan samalla liikuntatoimen virkamiehiä. Seminaareissa olevat teeman asiantuntijat voivat olla esimerkiksi paikallisista seuroista ja käsiteltäviä asioita esimerkiksi henkinen valmennus ja vapaaehtoistoiminnan tukeminen.

Seurapoolin rakentaminen

Seurapooli on liikuntatoimen ylläpitämä lista urheiluseuroista ja yhdistyksistä, jotka ovat halukkaita tarjoamaan erinäisiä palveluita kaupungin organisaatiolle tai muille tahoille. Listan avulla esimerkiksi koulut voivat helposti valita toteuttajia teemailtapäiviin. Listalla olevat seurat voivat myös tarjota toisilleen esimerkiksi työvoimaa avuksi suurempien tapahtumien järjestämiseen. Listalla olevista palveluista maksetaan kiinteä palkkio, jotta palveluiden käyttäminen on mahdollisimman yksinkertaista.

Seurojen ja yksityisten liikuntatoimijoiden toiminnasta ja palveluista tiedottaminen

Seurojen ja yksityisten liikuntapalveluiden toiminnasta tulisi tiedottaa liikuntapalveluiden kahdesti vuodessa ilmestyvässä postitiedotteessa. Tiedotuslehdessä kerrotaan tiiviisti seurojen ja yritysten toiminnasta. Tiedotuksessa on painotettava tasapuolisuutta.

Seurojen lajisosaamisen hyödyntäminen liikuntapaikkasuunnittelussa

Liikuntapaikkahankkeiden asukkaiden kuulemisvelvollisuuteen kuuluu myös seurojen lajituntemuksen ja -näkömyksen hyödyntäminen hankesuunnittelussa. Hankkeena olevaa liikuntapaikkaa käyttäviä seuroja on tarpeen kuulla ennen toimenpiteitä tai lautakunta/valtuustokäsittelyä.

Liikunta-alan yrittäjien palvelutarjonnan ohjaaminen kohti liikunnasta eniten hyötyviä väestöryhmiä.

Kaupungin tulisi selvittää mahdollisuudet tukea yksityisiä liikunta-alan yrittäjiä kaupungin näkökulmasta merkittävien väestöryhmien liikuttamisessa (inaktiiviset ja ikääntyneet). Kaupunki voisi esimerkiksi luovuttaa kaupungin liikuntatiloja yksityiselle toimijalle ilmaiseksi tai yhdistyksiltä veloitetavaan hintaan, mikäli palvelu on suunnattu liikunnasta eniten hyötyville väestöryhmille ja kaupungin ei kannata itse tuottaa samaa palvelua. Tukikriteerien tulee olla erittäin selvät ja läpinäkyvät sekä tukipolitiikassa täytyy huomioida tarkasti kilpailulainsäädäntö.

6

Lähitulevaisuuden trendien mahdollisuudet

E-urheilu

E-urheilu on noussut nuorten keskuudessa suosituksi harrastukseksi ja ammattimaisessa pelaamisessa painotetaan nykyisin myös fyysisten harjoitteiden merkitystä. Koulujen kerhotoiminnassa ja kuntoilijan polussa kannattaisi hyödyntää e-urheilun suosiota perustamalla e-urheilukerhoja, jotka sisältävät peliharjoittelun lisäksi myös liikuntaa.

Drone-laitteet ja ilmailuharrastus

Drone-laitteiden käyttö tulee lisääntymään entisestään tulevina vuosina. Käyttö ei rajoitu vain harrastuskäyttöön, vaan laitteita käyttävät viranomaistahot kuten Poliisi ja Puolustusvoimat. Porvoossa olisi hyvät edellytykset luoda drone- ja ilmailuharrastukseen soveltuvat olosuhteet, sillä kaupungissa toimii jo entuudestaan aktiivinen ilmailuseura. Sopivan alueen varaaminen harraste- ja viranomaiskäyttöön loisi edellytykset toiminnan kehittymiselle sekä jopa kansainvälisten kilpailujen järjestämiselle.

Uusyhteisöllisyys

Uusyhteisöllisyyden nousu (esim. löyhät harrastajaporukat ja verkon kautta organisoituvat harrastajaryhmät) kannattaa huomioida palveluiden suunnittelussa. Tulevaisuudessa perinteisen yhdistysmuotoisen järjestäytymisen rinnalle voivat muodostua löyhemmät harrastajayhteenliittymät, jotka tavallisesti organisoituvat sosiaalisen median alustojen avulla. Nämä ryhmät saattavat järjestää omaehtoisesti esimerkiksi yhteislenkkejä ja muunlaista matalan kynnyksen toimintaa.

Luontoliikunta

Luontoliikunta ja ”luonnollisuuden” etsiminen liikuntaharrastuksissa on kasvattanut suosiotaan viime vuosien aikana. Porvoossa on hyvät mahdollisuudet kehittää esimerkiksi metsässä tapahtuvaa liikkumista parantamalla viitoituksia ja perustamalla uusia metsäreittejä. Reittien suunnittelussa

kannattaa hyödyntää edellä mainittua liikuntapaikkojen merkityksellistämistä. Luontoliikunta tarjoaa edellytykset myös matkailun kehittämiseen.

Liikunnan teknologistuminen

Nuorten elämä on ollut teknistynyttä jo pitkään. Liikunta ja liikkuminen ovat yhä enemmän linkittyneenä elektroniikkaan ja mobiiliin. Tämä kehityslinja tulee myös ottaa huomioon nykyisten nuorten liikunnalliseen elämäntapaan opastamisessa, mikäli toteutettavat toimenpiteet aiotaan pitää vaikuttavina myös tulevien ikäluokkien kohdalla.

Nykyisin yksilöllisyys on korostunut myös liikuntaharrastuksissa. Osittain tästä syystä liikunnan ja urheilun yhteisöllisyyden hakeminen on siirtynyt joissain tapauksissa suorasta sosiaalisesta kanssakäymisestä epäsuoraksi, jossa yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden tunne välittyvät esimerkiksi sosiaalisen median tai mobiilisovelluksen välityksellä.